

Aangerakt om te zien.
Mk.8,27-30

Het zou te eenvoudig zijn om onze zintuigelijkheid of onze zintuigelijke beperkingen te beschouwen en te beleven als louter fysiologisch gegeven. Doven en stommen zijn niet enkel diegenen die niet kunnen horen of spreken. Mensen kunnen ook doof en stom zijn omdat ze niet open staan voor de andere of voor het wereldgebeuren of omdat ze door verdrukking monddood zijn gemaakt. Blinden zijn niet enkel mensen die lijden aan een oogziekte, maar zeker ook mensen die geen zicht hebben op toekomst, of die hun oriëntatie in het leven kwijt zijn, of die het niet meer zien zitten. En zijn niet onze ergste kwalen vaak het gevolg van verwrongen menselijke verhoudingen of van een samenleving die op mensen een ondraaglijke druk uitoefent.

We beluisterden zopas uit het evangelie van Markus, het weliswaar fictieve, door de vroege traditie gecomponeerde verhaal van de blinde man uit Betsaida. Het verhaal kan dienen als prototype van de menselijke blindheid en van het menselijk slecht zien en vooral van hoe Jezus daarmee omgaat.

In zijn soberheid brengt het verhaal slechts drie figuranten op het toneel: de blinde man, de naamloze blinde menigte "men" en de van blindheid genezende Jezus.

Het blinde 'men' daagt Jezus uit om een blinde man aan te raken.

Het moet je maar overkomen geboren te zijn en te moeten opgroeien in een gemeenschap, een omgeving die van de morgen tot de avond al je denken en doen bepaalt. Het 'dorp' staat in het verhaal voor een omgeving die de codes instelt waarmee je dient te leven. Die je oplegt hoe je jezelf moet zien, hoe je er moet uitzien, een omgeving die het scenario van je leven uitschrijft en jezelf degradeert tot slaafse uitvoerder ervan. En erger nog een omgeving die je minacht omdat je niet aan het scenario beantwoordt en die je zelfs vanuit zagezegde godsdienstige overtuiging schuldig verklaart omdat je anders denken en anders zijn, je ziekte of handicap het gevolg zouden zijn van je eigen zondigheid of deze van je ouders. Dit is de blindheid van het anonieme 'men' dat een man, die aan hun scenario niet voldoet, tot bij Jezus brengt. Deze blindheid van het 'men' betekent dan zoveel als zelfgenoegzaamheid, kortzichtigheid, onverdraagzaamheid en fanatisme.

De man uit Betsaida (tweede figurant in het verhaal) is het slachtoffer van dit blinde 'men' dat hem elke zin van leven, elke horizon heeft ontnomen. Hij is blind omdat hij zichzelf zoals hij is en wilde zijn, nooit werkelijk heeft mogen zien. Wat hij in zijn leven waargenomen heeft was in zekere zin de ontleende zienswijze van de ogen van anderen. Hij heeft de versmachtende ervaring meegemaakt van zichzelf te moeten zien zoals zijn omgeving (het dorp) hem wilde zien. Misschien is hij blind geworden omdat hij zelf zijn ogen heeft gesloten voor al die opgedrongen zienswijzen.

Zijn blindheid betekent dan zoveel als hopeloosheid, geen perspectief meer hebben, het beu zijn, als moe zijn, als vertwijfeld zijn.

De houding van Jezus (de derde figurant in het verhaal) tegenover deze tragiek van menselijke blindheid opent een uitweg naar nieuw en bevrijdend zien. Zijn genezend omgaan met de blinde man, een proces dat ongetwijfeld over een lange tijd zal

gespreid zijn, wordt in het verhaal verwoord in een symbolisch, bijna liturgisch handelen. Een ritueel zo rijk aan betekenis. Wat hier als menselijke ontmoeting gebeurt krijgt een sacrale betekenis. Ik interpreteer hier het sacraal gebeuren vanuit de invalshoek van Eugen Drewermann. Uiteraard zijn er andere interpretaties mogelijk. Maar laten we het joods bekijken. Elke interpretatie draagt een steentje bij tot de volheid van wat het verhaal ons wil zeggen.

-Jezus raakt de blinde aan en leidt hem aan de hand buiten het dorp, dus buiten dat verstikkend en verwijtend zien van zijn omgeving. Iemand aanraken, een hand geven duidt op liefhebbende, bevestigende contacten tussen mensen. Hier tussen Jezus en deze blinde man. Zijn gebaar schept zelfvertrouwen en laat een liefhebbende consensus van evenwaardigheid ontstaan. Het respectvol erkennen van elkaars evenwaardigheid stimuleert mensen in hun totale bestaan, het heelt hun gebrokenheid en geeft hen weer het vermogen tot contact, tot zien.

-Jezus spuwt op zijn ogen en legt hem de handen op. Het zijn symbolen waarmee de warme beveiligende nabijheid tussen mensen wordt uitgedrukt. De vochtigheid en de warmte van het speeksel herinneren aan de geborgenheid van de moederschoot voor de geboorte en de handoplegging aan de eerste omarming na de geboorte. De blinde mag ervaren hoe Jezus' nabijheid hem bevrijdt van minderwaardigheid, van zijn gebrek aan geborgenheid, van zijn tekort aan bevestiging, van zijn hopeloosheid, en van het feit dat hij zichzelf nooit heeft mogen zien vanuit zijn eigen diepe innerlijke kern.

Zo laat dit symbolisch geladen verhaal van de blinde van Betsaida ons een portret van Jezus zien als een moederlijk nabije man die het leed van mensen zo invoelend raakt en ziet dat hun ogen opengaan. Een invoelende man die zo'n vertrouwen om zich heen verspreidt, dat mensen weer van voren af aan kunnen beginnen te leven en als pas geboren kinderen het leven volkomen nieuw en volkomen anders beginnen te zien.

Zo'n leven gevende ontmoeting is geen werk van één dag. Zou het kunnen dat in het verhaal deze geleidelijke groei in leven gevende nabijheid gesuggereerd wordt in de noodzaak van een tweede handoplegging omdat de blinde na de eerste nog niet is doorgedrongen tot de ware diepte van hoe je medemens kunt zien.

Het verhaal leert ons dat het meest heldere en verhelderende zien, de ontdekking is het zien open bloeien van het uniek zijn, van de originaliteit en de creatieve mogelijkheden van mijn partner, vriend of vriendin, van mijn kind of kleinkind, van mijn leerling of collega, van deze vreemdeling, van deze minder valide of in het leven minder geslaagde mens. Het verhaal nodigt ons uit om, los van alle vooroordelen, los van eigen wensdromen over hoe mensen wel zouden moeten zijn, hen schroomvol aan te raken, bij de hand te nemen en te bevrijden van wat men over hen allemaal zegt of denkt. Dit gebeuren is een sacraal gebeuren. Dit is diepe geloofsovertuiging: mensen zo zien en door mensen zo gezien worden is een sacraal gebeuren. En dat mensen, van jong tot oud, daartoe in staat zijn is iets goddelijks. Meer God kunnen we niet zien. Waar het gebeurt vindt er een wonderbare genezing plaats.

André Maes
De Lier, 21 sept. 2009